

1949 elejétől már a Domonkos-nővérek zárdájában rejtőzött, mivel letartóztatás fenyegette őt véleménye és vallásossága miatt. Az 1949-ben tartott választásokon még el akart indulni, de félt nyilvánosan mutatkozni, ezért csak a szavazáson jelent meg. Végül úgy döntött, hogy megszökik az országból. Az éjszaka leple alatt szénásszekéren Ausztriába menekült, onnan szeptember 16-án Tóth Etelka álnéven az Amerikai Egyesült Államokba ment. Ott Nemes Margit néven küldött leveleket Magyarországra és néha a Szabad Európa Rádióban is szerepelt. Később egyre kevesebbet foglalkozott a politikával. Az ötvenes évek második felében az életét az 56-os forradalom megtorlása elől elmenekülő emberek segítségének szentelte. Margit testvérnek egyre jobban kezdett hiányozni a hazája az elkövetkezendő években. Végül távol otthonától, hazájától 1974. január 6-án a Testvérek Társaságának egyik rendházában hunyta le utójára a szemét, Buffalóban. Ekkor 89 éves volt.

A szovjet uralom idején a róla szóló összes adatot megsemmisítették és az emberek fejében csupán egy bigott apáca képe maradt fent. A rendszerváltás idején azonban kiderült róla az igazság és hogy mennyi mindent tett a magyar emberekért. A magyar államtól a hazájáért tett rengeteg jóért 1995. május 7-én posztumusz megkapta a *Magyar Köztársaság Bátorság Érdemjelét*.

Slachta Margit nagy tetteket vitt véghez, saját életét is kockáztatva sokszor segített az embereken és nem várt érte hálát. Nem azért cselekedett így és nem is azért, mert hőssé akart volna válni. Mindent azért tett, mert apácaként segítenie kell a bajbajutottakon és a reményvesztetteken. Nővértársai szerint ő mindig csak erre törekedett, magával soha nem volt elégedett, mindig többet akart tenni a világért.

(A budapesti Rogers Akadémia tanulójának munkája. Felkészítő tanár: Dibó Ágnes.)

Fekete Artúr

Források. http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/slachta_margit; <https://www.magyarkurir.hu/hirek/134-eve-szuletett-slachta-margit-az-egyetlen-ferfi-parlamentben>; <https://mult-kor.hu/igy-maradt-slachta-margit-az-egyetlen-ferfi-a-parlamentben-20180918>; https://szocialistestverek.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=28%3Amargit-tv-eletrajza&catid=2%3Anagyjaink&Itemid=44

Dr. Andrásy Ernő, Érmihályfalva polihisztora

*„Alázatosan jelentem, hogy a ránk bízott feladatot elvégeztük:
a magyarságot összetartottuk, lelkesítettük, védjük,
öntudatosabb magyarokká váltunk, mint amilyenek 21 év előtt voltunk,
mert megacélozott minket a küzdelem és a szenvedés.”¹*

Dolgozatomban egy olyan ember életét és munkásságát szeretném bemutatni, aki a szülővárosom, Érmihályfalva, és az egész Érmellék jelentős személyisége volt. Andrásy doktort,

---

¹ Részlet Dr. Andrásy Ernő 1940. szeptember 5-én, a magyar katonák bevonulása alkalmával tartott beszédéből. *Közli Tófalvi Zoltán: 1956 erdélyi mártírjai. II. Az ermihályfalvi csoport. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2007. 650.*

aki elsősorban orvosi munkássága és régészeti kutatásai miatt vált híressé, az Érmellék utolsó polihisztorának is nevezik. Élete azonban nem csak tudományos tevékenységei miatt érdemes bemutatásra, hanem hazaszeretete és embersége miatt is.

Ifj. Andrassy Ernő 1894. április 10-én született Szalacson. Szülei Kovács Terézia és dr. Andrassy Ernő voltak. Anyai nagyapja Hetényi Kovács János, a híres Afrika-kutató debreceni tanár, míg apai nagyapja Andrassy Péter, az Erdélyi Múzeum-Egyesület tagja volt. A középiskolát Szatmáron végezte, majd apja nyomdokaiba lépve, a budapesti egyetemen orvosi diplomát szerzett. A Nagy Háború idején az érmihályfalvi hadikórházban végezte orvosi gyakorlatát, később pedig a debreceni Bábaképző Intézetben dolgozott szülész szakorvosként. 1919-ben átvette édesapja rendelőjét, közben körorvosnak nevezték ki Érmihályfalvára.² Ezt a tisztségét Trianon után elvesztette. 1926-ban megnyitotta magánrendelőjét, a családi házában, melyben letartóztatásáig dolgozott. 47 évet felölölő orvosi pályája során 2042 egészséges gyereket segített a világra.³ 1919. május 17-én vette feleségül Unger Irént, akivel három gyereket neveltek fel: Katalint, Pétert és Ernőt.

Andrassy doktor és családja

dezése is.⁵ A régészeti ásatásokon gyakran voltak segítségére a helyi diákok és a régiségek iránt érdeklődők.

Ezek mellett számos olyan tisztséget is betöltött Érmihályfalván, melyek által meghatározója lett a helyi magyarság mindennapi életének. Elnöke volt a Magyar Párt érmihályfalvi szervezetének és a római katolikus egyház világi bizottságának, valamint a városi tanács tagja. Szabadidejében foglalkozott dalírással, gyűjtötte a népi gyógymódokat és egy színdarabot is írt, *Dalol a falu* címmel.⁶ Amikor csak tehetette, segített embertársain. Orvosi tudását igyekezett megosztani Érmihályfalva és az Érmellék népével: röplapokat terjesztett a betegségek megelőzésének természetes módjairól és előadásokat is tartott az egészséges

Orvosi szakmája mellett dr. Andrassy lelkesen érdeklődött az Érmellék állat- és növényvilága, a numizmatika és a régészet iránt is. Hatalmas tojásgyűjteménye és a régészeti múzeuma külföldön is ismertté vált.⁴ A saját lakásában berendezett múzeum kiállítását az általa összegyűjtött régiségekből állította össze, felesége és barátai segítségével. Az Érmelléken számos ásatást végzett, a saját költsége is, valamint megírta az *Érmellék Régészeti Repertióriumát*, melynek kiadására a mai napig nem került sor. Az ő nevéhez fűződik a bronzkori Ottomány-kultúra felfe-

2 *Nánási Zoltán*: Dr. Andrassy Ernő életéről és munkásságáról. In Érmihályfalva. Barangolás múltban és jelenben. Érmihályfalva Polgármesteri Hivatala, Érmihályfalva, 2005. 31.

3 *Tófalvi* i. m. 32.

4 Erről bővebben lásd *Nánási Zoltán*: Dr. Andrassy Ernő az Érmellék utolsó polihisztor. Partiumi és Bánsági Műemlékvédelmi és Emlékhely Bizottság [etc.], 2003. (Partiumi Füzetek 24.) 24–32. és 60–66.

5 Uo. 39–40.

6 Uo. 12.

életmódról. Részt vett minden kulturális és jótékonyági eseményen, sőt, gyakran ő is szervezte meg ezeket.

1940. szeptember 5-én Andrásy Ernő köszöntötte a bevonuló magyar csapatokat. Mindenki emberszeretetéről és becsületességéről ismerte, nem hiába volt ezekben az években a helyi zsidó közösség és a románság védelmezője is. Andrásy doktort a zsidókhoz két erős szál is kötötte: a holokauszt idején rábízták egyházi és személyes irataikat megőrzésre, valamint egy alkalommal, mikor nagyon beteg volt, a helyi zsidó közösség imádkozott is érte a zsinagógában, ez nagy szó volt, ugyanis ritkán fordult elő, hogy ezt megtegyék egy nem izraelita vallásúért.⁷

Az 1956-os magyarországi forradalmat követő romániai megtorlásoknak ő is áldozatául esett. Vagyonát elkobozták, 4500 darabos régészeti, őslénytani és 6000 darabos numizmatikai gyűjteménye a 4260 kötetet számláló könyvtárával együtt a nagyváradi múzeumba került. 1958. július 25-től hat éven át Nagyvárad, Pitești, Dés és Szamosújvár börtöneiben raboskodott.⁸ Később így emlékezett vissza ezekre az időkre: „Amikor egy kihallgatáson olyan neveltséges vádakkal jött elő az őrnagy, Wohl Zoltán, hogy leszállt nálunk a falu szélén egy német repülőgép és én azzal küldtem kémjelentéseket Münchenbe, ilyen abszurdum vádra természetesen dühbejöttem. Felugrottam. Tiltakoztam. Odajött mellém Wohl. Kérem, ne izgassa fel magát, hiszen mi jobban ismerjük, mint saját maga. És tudjuk, hogy nem csinált semmit. De rendeletet kaptunk, félre kell állítani.”⁹

Szabadulását követően egészen 1968. május 1-jén bekövetkezett haláláig orvossegédként dolgozott az érmihályfalvi szülőotthonban. Családja a helyi római katolikus temetőben található Andrásy-kriptába helyezte végső nyugalomra.

Emlékét büszkén őrzi városunk. A Széchenyi téri szoborparkban 2008. október 5-én avatták fel a szobrát, és neki ítelték a város első *díszpolgári* címét.¹⁰ Emellett dr. Andrásy Ernő nevét viseli a városi park, a helyi honismereti kör és a városi múzeum.

Miért tekintem őt hősnek, példaképnek? Erre a kérdésre nagyon egyszerű a válasz: ugyan Andrásy nem harcolt fegyverrel szabadságharcokban, világháborúkbán, és semmilyen más csatában sem, de több száz életet mentett meg, több ezer gyerek született meg a kezei között. Andrásy sok mindent letett az asztalra: régészeti munkái, ásatásai ismertek lettek az egész Kárpát-medencében. Feltárt őskori maradvá-

Andrásy doktor ásatáson

Az egykori Andrásy-múzeum régészeti kiállításának részlete

7 Uo. 10. és Tófalvi i. m. 81–82.

8 Kovács Rozália–Szilágyi Éva Andrea: Érmihályfalva neves személyiségei. In Emléklül, hogy emlékezz! Érmihályfalva város monográfiája. Érmihályfalva, 2016. 308.

9 Tófalvi i. m. 84–85.

10 Kovács–Szilágyi i.m. 308.